

UDC 351/354; 364.12; 304.5

Корольчук Олена Ласлівна

кандидат наук державного управління,

докторант кафедри соціальної та гуманітарної політики

Національна академія державного управління при Президентові України, Україна

**ДО ПИТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ - ЯК ФАКТОРУ
ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕЗІЛЬЄНТНОСТІ.**

Трендами нового соціально- економічного розвитку були: індустріалізація та інформатизація суспільства, запровадження заходів щодо збереження довкілля, демократизація, підвищення соціального добробуту населення, забезпечення доступної якісної освіти й охорони здоров'я, розширення сфери свобод людини тощо. Водночас, сьогодні зберігається необхідність пошуку нових рішень, для вирішення багатьох задач, серед яких: соціальне розшарування та поляризація суспільства, стрімке зменшення відсотка середнього класу, наявність національної та конфесійної неоднорідності населення, зростання апатії та відчуженості громадянського суспільства, що каталізують виникнення конфліктів тощо [1, с. 48]. Сучасна модель розвитку суспільства, як вважається, тенденційно передбачає формування держави добробуту, з природою соціальної державності, де враховані відмінності культурного і політичного статусу, своєрідність менталітету, історичні особливості та інші чинники, у тому числі й співвідношення цінностей соціальної справедливості і свобод, забезпечено рівності соціальних шансів, (можливостей) та умов і громадян та незмінно гарантовано громадянам гідний рівень життя, надійний соціальний захист і соціальне забезпечення, мінімізацію соціальних ризиків, умови для самореалізації творчого потенціалу тощо.

Існує наукова думка, що історично, у соціалістичних країнах, де марксистсько-ленінське вчення створювало основу для офіційної

самоідентифікації та була добре налагоджена система соціальної допомоги - пенсії виплачувалися раніше, рівень освіти, з урахуванням коштів, що виділялися, був набагато вищий, ніж в інших країнах тощо [2] був запроваджений так званий авторитаризм загального добробуту, і це однозначно сприяло зміцненню політичної стабільності функціонування державної системи [3] та стійкого розвитку країни, її резильєнтності. Сьогодні, ми переконані, пріоритетними завданнями будь-якої моделі функціонування держави має бути підвищення рівня життя населення, формування умов для здорового існування людини, що призведуть до зміни у свідомості людей, у стилі їх життя. Як зазначав Н. Моїсеєв, технологічний розвиток необхідний, але його недостатньо: іншою повинна стати цивілізація, іншим - духовний світ людини, його потреби, ментальність [4, с. 70].

Сьогодні серед дослідників та науковців мало уваги приділяється вивченню питань щодо формування культури резильєнтності, що, на нашу думку, каталізує резильєнтність нації та країни в цілому. Культура резильєнтності має бути пов'язана із розвитком національної ідентичності, побудованій на знаннях, історії, звичаях та сформованій на основі збереження та відтворення традиційних практик поряд із сучасними впливами тощо. Національна ідентичність, несе у собі відродження культурної спадщини, зміцнює згуртованість громад, потенціює соціально-економічне зростання та формує колективну резильєнтність.

Розвиток культури сприяє виробленню певної стійкої поведінки (Theron et al., 2015), однак, концепція резильєнтності зазвичай використовується та розглядається з точки зору того, як громади реагують на зовнішні потрясіння (наприклад, Пайк та ін., 2010, Wilson, 2010). Деякі науковці розглядають людський фактор, як основний для формування резильєнтності (Skerratt, 2013) та пов'язує її з важливістю розвитку культурної спадщини, як основи національної ідентичності. Magis (2010: 402) дає визначення резильєнтності громади:

...існування, розвиток та залучення ресурсів громади членами громади до процвітання в середовищі, що характеризується змінами, невизначеністю, непередбачуваністю та здивуванням. Члени стійких громад навмисно розвивають особисту та колективну резильєнтність, з метою адекватного реагування на зміни та впливати на них, підтримувати та поновлювати громаду, а також розробляти нові траєкторії майбутнього громад. Таке визначення ми підтримуємо, оскільки воно вже розкриває складність розуміння національної резильєнтності, акцентуючи на ролі людського фактору у протистоянні змінам, що відбуваються постійно у бурхливому середовищі сьогодення. Дослідження Магіса, Скерратта, Франкліна та інших з 2004 року несуть у собі важливі елементи, як те, що культурна спадщина громади є визначальним фактором її резильєнтності, що важливо враховувати культурні аспекти та динаміку подій, вважаючи саме культуру каталізатором, при вивченні питань формування національної резильєнтності. Це, ми переконані, є важливим завданням для вивчення та уточнення.

З іншого боку, вважається українськими вченими, що формування національно-культурної ідентичності є проблемою державної ваги і національної безпеки з огляду на анексію Криму, військові дії на Донбасі, маргінальні настрої, національну невизначеність частини населення України, та є питанням забезпечення стійкості розвитку держави і, відповідно, її резильєнтності. Виклики, з якими бореться країна, як то: відстоювання власної територіальної цілісності, становлення нації, зростання ролі власної причетності і відповідальності за долю України, вимагають уваги та актуалізують вивчення питань щодо формування національно-культурної ідентичності - осягнення й засвоєння національно-культурних цінностей українського народу, історичної пам'яті, збереження національної аутентичності та традицій тощо, що сприятиме згуртуванню української нації, створенню сприятливих умов розвитку та національної резильєнтності. Про необхідність активізації уваги до формування

національно-культурної ідентичності йдеться й у Законах України “Про освіту”, “Про культуру”, “Про правовий статус та вшанування пам’яті борців за незалежність України у ХХ столітті”, Указі Президента «Про пріоритетні заходи щодо сприяння зміцненню національної єдності та консолідації українського суспільства, підтримки ініціатив громадянськості у цій сфері», у Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., Проекті Концепції гуманітарного розвитку України на період до 2020 р., Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 рр. тощо.

Формування національно-культурної ідентичності має опиратися на: - історичну правду і пам’ять; національні ідеали та гідність; національну самосвідомість і патріотизм. Ідентичність пов’язується із структурною цілісністю особистості, отже, шлях до формування національної резильєнтності та резильєнтної, незалежної України лежить через виховання цінностей україноцентризму, на основі історичної правди і національної гідності. Національно-культурна ідентичність ґрунтується на національному світогляді, національній культурі, мові, національній ідеї. Громадяни України хочуть бачити свою країну європейською, незалежною, правовою, сильною, де найвище цінується людина, її потреби та інтереси. Людям важливо відчувати перспективи, які відкриватимуться - національна ідея має бути й спрямованою на майбутнє.

Проблема становлення національної ідентичності є досить популярною серед української наукової спільноти, адже теоретичне вирішення цієї проблеми допомагає висвітлити справжній національний інтерес, усвідомлення якого є необхідною компонентою розвитку українського суспільства, спроможною обумовити його життєздатність. Сама ця проблема не є специфічною для України. Велика кількість публікацій на цю тему у нас і на Заході свідчить, що сама проблема ідентичності є неоднозначною в теоретичній свідомості.

Нашою командою науковців піднято питання щодо вивчення факторів, інгібіторів та каталізаторів, формування і розвитку культури національної резильєнтності, як вагомих та необхідних передумов забезпечення стабільності перспективного розвитку резильєнтної Нації та України з формуванням продуктивного і плідного середовища для розвитку і процвітання майбутніх поколінь. Дане питання потребує наукового доробку та є вкрай актуальним для розвитку української та світової науки.

Список джерел :

1. Масленников А. А. Социальные аспекты глобализации и вызовы завтрашнего дня / А. А. Масленников // Соц. государство: концепция и сущность. – М. : Огни, 2004. – С. 60–64.
2. Сіленко А. Права людини в соціальній державі / А. Сіленко // Нова політика. – 2002. – No 1. – С. 24–27
3. Breslauer George W. Five Images of the Soviet Future: A Critical Review and Synthesis / George W. Breslauer. – Berkeley, 1978. – 78 p.
4. Моисеев Н.Н. Судьба цивилизации. Путь разума / Н.Н. Моисеев. – М.: Яз. рус. культуры, 2000. – 156 с.